

Castratie van de hengst

De castratie van de hengst is de meest voorkomende ingreep in de paardengeneeskunde. De ingreep gaat nogal eens gepaard met complicaties. De leeftijd en het gedrag van de hengst bepalen de castratietechniek en de omgeving waarin die wordt uitgevoerd. Dit artikel belicht de drie meest gebruikte methoden met voor- en nadelen. Bij alle technieken is het van essentieel belang dat er schoon gewerkt kan worden. Een castratie onder kliniekomstandigheden heeft de voorkeur.

Tekst: Peter Rulkens | Foto's: DAP Moergestel

Dr. Peter Rulkens

In 1991 als dierenarts afgestudeerd in Gent (België). Sinds 2000 Erkend Paardendierenarts.

De Hoefslag publiceert maandelijks een artikel waarin een veterinair onderwerp wordt behandeld. Deze artikelen zijn geschreven door de vijf Erkend Paardendierenartsen van Dierenartsenpraktijk Moergestel. Deze vijf paardendierenartsen werken vanuit een klassieke, reguliere geneeskunde en volgen de moderne ontwikkelingen op de voet. Elke paardendierenarts heeft zich vanuit eigen interesse in een of meerdere onderdelen van de veterinaire geneeskunde bekwaamd. De veterinaire werkzaamheden zijn op basis van die interesse verdeeld.

De auteur van dit artikel richt zich in het bijzonder op orthopedie, chirurgie en keuringen. Rulkens was wedstrijdruiter op ZZ-niveau en begeleidt nu zijn partner daarin. Hij is fokker en opfokker en rijdt jonge paarden.

Op www.dapmoergestel.nl vindt u alle Hoefslagartikelen van DAP Moergestel.

Wassen en scheren van het operatiegebied.

Het sneetje over het lieskanaal.

Halfbedekt staand

Voorwaarde voor deze techniek is dat de hengst redelijk tot goed te hanteren is. De hengst moet goed suf gemaakt worden en in een schone, hygiënische omgeving worden geplaatst, waarin hij enigszins kan worden opgesloten. Het operatievlak wordt goed gewassen met desinfecterende zeep en ontsmet met een soort alcohol.

De dierenarts verdooft het operatiegebied door een injectie onder de huid van de balzak en in de testikels. Hierna maakt hij een snede over de balzak, waardoor de testikel naar buiten kan worden gedrukt en de onderhuidse laagjes goed van de testikel kunnen worden verwijderd. Dan kan met een grote sterke tang de zaadstreng worden gekneusd, waarna op deze plek ook nog een ligatuur (hechting) geplaatst wordt om de streng met grote bloedvaten goed af te binden. Hierna volgt de verwijdering van de testikel en eventueel het onderhuidse weefsel dat uit de wond hangt. De balzak blijft open. Deze manier wordt de half bedekte castratie genoemd. Het voordeel van

deze methode is dat de hengst niet onder algemene narcose hoeft.

Half bedekt liggend

Is de hengst niet zo goed te hanteren of heeft degene die de operatie moet uitvoeren niet voldoende ervaring, dan kan dezelfde techniek uitgevoerd worden op het liggende dier. Nadeel hiervan is de algemene narcose en uiteraard het wakker worden. In een kliniek kan een hengst op deze wijze gecastreerd worden in een recoverybox of op de operatietafel. Als dit in het weiland gebeurt, is er nogal wat mankracht nodig om te voorkomen dat hij bij het wakker worden in de sloot, de draad of het hekwerk terecht komt! De halfbedekte castratie, liggend of staand, kan het best uitgevoerd worden in het voorjaar, wanneer paarden, het liefst direct na de ingreep, in een schoon weiland kunnen. Doordat de wond opengelaten wordt, is het belangrijk dat er geen stof, zand en vliegen in komen. Een ontsteking kan vervelende gevolgen hebben. Verder is voldoende beweging belangrijk, zodat de wond goed open blijft en wondvocht kan afvloeien.

Complicaties

Ondanks alle goede voorzorgen komen er nogal eens complicaties voor. Wanneer de zaadstreng niet goed gekneusd wordt of er geen ligatuur wordt gebruikt, bestaat het risico op een flinke nabloeding. Indien die niet wordt opgemerkt en niet tijdig actie wordt ondernomen, kan het dier zelfs verbloeden.

Als de zaadstrengstomp met daaromheen een uitstulping van het buikvlies niet goed is afgebonden, zakt soms een deel van het grote net naar buiten. Hierbij moet opnieuw geopereerd worden, met redelijke kansen op herstel. Ook kunnen darmlussen via de liesopening naar buiten zakken, wanneer de uitstulping van het buikvlies niet goed wordt afgedicht, met meestal de dood van het dier als gevolg.

Een minder heftige, maar zeer vervelende complicatie, die nogal eens voorkomt, is een enorme zwelling door het niet goed draineren van de wond (afvloeien van wondvocht) of door infectie en ontsteking. Hiervan kunnen de dieren in een acuut stadium veel pijn en ellende ondervinden. Ook in een later stadium (weken tot

Afkneuzen van de zaadstreng.

maanden later) kan een ontsteking en infectie in de oude wond of aan de zaadstreng de kop opsteken. We spreken dan van een fistelende zaadstrengontsteking. Deze leidt vaak tot een nieuwe chirurgische ingreep. Een goede bescherming tegen tetanus is bij elke operatie een must, dus ook bij de castratie. Zonder inenting tegen tetanus kan een gecastreerde hengst klem ontwikkelen. Deze aandoening is zeer slecht te behandelen en eindigt meestal met de dood.

Via het lieskanaal

Bovenstaande complicaties treden veel vaker op bij de oudere hengsten (ongeveer drie jaar en ouder), ook als de behandelend dierenarts zorgvuldig heeft gewerkt en in feite geen verwijtbare fouten heeft gemaakt. Het advies is om oudere hengsten onder algemene narcose op de operatietafel, volledig steriel, via de lies te castreren. De setting is dan volledig vergelijkbaar met een ziekenhuisoperatie. Bij deze techniek wordt in de lies ter hoogte van het lieskanaal een sneetje gemaakt. Hierdoor wordt de zaadstreng opgezocht en de testikel naar buiten gehaald. De

zaadstreng wordt gekneusd en afgebonden, waarna de wonden zorgvuldig worden gehecht. Bij deze methode blijven de patiënten bij ons ongeveer vier dagen op de kliniek in verband met de nabehandeling. Wanneer de patiënten naar huis kunnen, moeten ze ongeveer tien dagen stalrust houden, met wat stappen aan de hand voordat het paard volledig aan het werk kan. Na deze ingreep kan een enkele keer een kleine zwelling ontstaan, met name van de koker, die normaal binnen twee weken rust verdwijnt. Het infectierisico is bijna te verwaarlozen. De ervaring leert dat bij slechts één van de ruim duizend operaties na enkele weken een wondinfectie optreedt. Nabloedingen komen eigenlijk nooit voor. Als er een bloedinkje optreedt, bloedt slechts de balzak vol en hoeft geen specifieke behandeling te volgen.

Conclusie

Bij hengsten tot ongeveer tweeënhalf jaar is de staande castratie een prima methode, mits in het voorjaar of bij goed najaarsweer, bij zorgvuldige castratie en met daarna voldoende beweging. Bij

oudere hengsten met een veel groter geslachtsapparaat zijn de zaadstrengen die gekneusd moeten worden veel dikker. Er treedt dus veel vaker forse zwelling op met een verhoogde kans op (chronische) ontsteking. Bij de methode via het lieskanaal, zoals gezegd, is de kans hierop minimaal. Deze techniek is niet afhankelijk van weersinvloeden, terwijl bij de meer conventionele techniek (halfbedekt) de patiënten weidegang nodig hebben. Met veel insecten of in de winterperiode kan de staande castratie daarom slecht worden uitgevoerd. Weidegang is voor een volwassen, net gecastreerde hengst überhaupt risicovol. Het temperament blijft nog weken als dat van een ongecastreerd dier. Een volwassen hengst wordt meestal gebruikt of gaat gebruikt worden in de sport en wordt dus snel weer in training genomen. De kliniekoperatie via de lies geniet dus voor deze categorie dieren ook om die reden duidelijk de voorkeur. |

Rijk-Jan Pleijter bespreekt volgende maand embryo-transplantatie.